

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi 2023-2024 Eğitim Öğretim Yılı Dönem I Öğrencilerinin Sosyal Fobi Düzeylerinin Araştırılması

Nevin Nida Bartın¹, Sahragül Çavdar¹, Kübra Nur Erdem¹, Rojda Ektiren¹, Mehmet Kıvrak^{2*}

¹Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Lisans Öğrencisi

²Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Tıp Fakültesi Biyoistatistik ve Tıp Bilişimi Anabilim Dalı

*Sorumlu Yazar: Mehmet Kıvrak

Adres: Recep Tayyip Erdoğan

Üniversitesi Tıp Fakültesi

Biyoistatistik ve Tıp Bilişimi Anabilim

Dalı Rize/ Türkiye

e-mail: mehmet.kivrak@erdogan.edu.tr

Anahtar Kelimeler: Sosyal fobi, Kaygı düzeyi, Kaçınma skoru

Başvuru Tarihi : 2025-05-01

Kabul Tarihi : 2025-06-01

Öz

Amaç: Sosyal fobi, bir kişinin toplum içinde veya sosyal durumlarda yoğun kaygı ve rahatsızlık yaşadığı bir psikolojik bozukluktur. Tedavi seçenekleri arasında kognitif davranış terapisi, ilaçlar ve terapi yöntemleri bulunur. Bu çalışmanın amacı, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi 2023-2024 Eğitim Öğretim Yılı Dönem I öğrencilerinin sosyal fobi düzeylerinin değerlendirilmesini amaçlanmaktadır.

Gereç ve Yöntem: Araştırma gözlemsel-kesitsel tipte bir çalışma olarak tasarlanmıştır. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Shapiro-Wilk ve Kolmogorov-Smirnov testleri ile değerlendirildi ve normal dağılım göstermediği tespit edildi. Bu nedenle, gruplar arası karşılaştırmalarda Mann-Whitney U Testi ve ilişki analizlerinde Spearman Korelasyon Analizi kullanıldı.

Bulgular: Kaygı skoru ve yaş değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki görülemedi (p-değeri=0,65). Benzer şekilde kaçınma skoru ve yaş değişkenleri arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki görülmedi (p-değeri=0,928). Cinsiyete göre kaygı skoru (p<0,001) ve kaçınma skoru (p<0,001) bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görüldü (Tablo 3).

Sonuç: Kadın diş hekimliği öğrencilerinde kaygı ve kaçınma skoru erkeklere göre daha fazla olduğu görüldü.

Anahtar Kelimeler: Sosyal fobi, kaygı düzeyi, kaçınma skoru

The Investigation of Social Phobia Levels Among First-Year Students of Recep Tayyip Erdoğan University Faculty of Dentistry in the 2023-2024 Academic Year

Abstract

Objectives: Social phobia is a psychological disorder in which a person experiences intense anxiety and discomfort in society or in social situations. Treatment options include cognitive behavioral therapy, medications, and therapy methods. The aim of this study is to evaluate the social phobia levels of Recep Tayyip Erdoğan University Faculty of Dentistry 2023-2024 Academic Year Term I students.

Methods: Araştırma gözlemsel-kesitsel tipte bir çalışma olarak tasarlanmıştır. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Shapiro-Wilk ve Kolmogorov-Smirnov testleri ile değerlendirildi ve normal dağılım göstermediği tespit edildi. Bu nedenle, gruplar arası karşılaştırmalarda Mann-Whitney U Testi ve ilişki analizlerinde Spearman Korelasyon Analizi kullanıldı.

Results: No statistically significant relationship was observed between the anxiety score and age variables (p -value=0.65). Similarly, no statistically significant relationship was observed between the avoidance score and age variables (p -value=0.928). A statistically significant difference was observed in terms of anxiety score ($p<0.001$) and avoidance score ($p<0.001$) according to gender (Table 3).

Conclusion: Anxiety and avoidance scores were found to be higher in female dentistry students than in males.

Keywords: Anxiety level, avoidance score, social phobia

Giriş

Sosyal fobi, bir kişinin toplum içinde veya sosyal durumlarda yoğun kaygı ve rahatsızlık yaşadığı bir psikolojik bozukluktur¹. Sosyal fobi, bireyin sosyal ortamlarda veya toplum içinde yoğun endişe ve huzursuzluk hissetmesine neden olan bir psikolojik rahatsızlıktır. Kişi, başkalarıyla iletişim kurmasını veya onların önünde bir eylemi gerçekleştirmesini gerektiren durumlara karşı korku duyar ve bu tür ortamlardan mümkün olduğunca uzak durmaya çalışır². Ellerinin veya seslerinin titrediğinin fark edilmesinden endişe duydukları için topluluk önünde konuşmaktan çekinebilirler. Ayrıca, düzgün konuşamadıklarını düşünerek başkalarıyla yüz yüze iletişim kurarken yoğun kaygı yaşayabilirler³. Sosyal fobi, kişinin iş hayatı, akademik başarısı ve sosyal ilişkileri üzerinde olumsuz etkiler yaratabilir. Tedavi seçenekleri arasında kognitif davranış terapisi, ilaçlar ve terapi yöntemleri bulunur. Bu tedaviler, sosyal fobi semptomlarını hafifletebilir ve kişinin sosyal etkileşimleri daha rahat bir şekilde deneyimlemesine yardımcı olabilir⁴.

Liebowitz Sosyal Fobi Ölçeği, gençler ve yetişkinler için sosyal etkileşim ve performans gerektiren durumlarda yaşanan kaygı ve kaçınma seviyelerini değerlendirmek amacıyla kullanılan bir ölçüm aracıdır. Bu ölçek, bireylerin sosyal etkileşim ve performans durumlarında gösterdikleri korku veya kaçınma davranışlarını değerlendirmek amacıyla Dr. Michael R. Liebowitz tarafından geliştirilmiştir⁵. Ergenler ve yetişkinler için grup halinde uygulanabilen bu ölçek, herhangi bir psikolojik tanı koyma amacı taşımaz. Asıl hedefi, bireyin ruhsal bir sorunu olup olmadığı konusunda fikir edinmesine yardımcı olmak ve ruh sağlığı uzmanlarına başvurma kararı alırken bilimsel temele dayalı bir geri bildirim sunmaktır⁶.

Bu çalışmanın amacı, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi (RTEÜ) Diş Hekimliği Fakültesi 2023-2024 Eğitim Öğretim Yılı Dönem I öğrencilerinin sosyal fobi düzeylerinin değerlendirilmesini amaçlanmaktadır.

Yöntem

Araştırma Tasarımı

Araştırma gözlemsel-kesitsel tipte bir çalışma olarak tasarlandı. Çalışmanın dahil edilme kriterleri RTEÜ Diş Hekimliği Fakültesi gönüllü Dönem 1 öğrencisi olmak, olarak belirlendi. Hariç tutulma kriterleri psikolojik olarak sosyal fobi tanısı geçmişi, sosyal fobi üzerine etkisi bilinen ilaçları kullanmıyor olmak ve kronik bir hastalığı olmamak olarak belirlendi. Araştırmanın evrenini RTEÜ Diş Hekimliği Fakültesinde öğrenim gören, 95

öğrenci oluşturdu. Araştırmada örneklem seçimine gidilmeyerek evrenin tamamına ulaşılması hedeflendi. Veri toplama dönemi, 01.01.2024 - 01.04.2024 tarihleri arasında RTEÜ Diş Hekimliği Fakültesi dönem 1 öğrencilerine yapıldı.

Liebowitz Ölçeğinin Uygulanması

Bu ölçek, Kaygı ve Kaçınma kategorileri altında 24'er maddeden oluşan çok hafif, hafif, orta şiddetli, çok şiddetli olmak üzere 1-4 arası puanlanan bir ölçektir. Google form üzerinden hazırlanan anket ile katılımcıların cevapları çevrimiçi olarak alındı. Araştırmaya katılan bireylerin yaş ve cinsiyet bilgileri de kaydedildi. Ölçeğin araştırmada kullanım izinleri alındı. Toplam skor, her iki kategorideki puanların toplanmasıyla elde edilir ve en düşük 0, en yüksek 144 olabilir.

İstatistiksel Analiz

Veriler, SPSS 25.0 (Statistical Package for Social Sciences) programı kullanılarak analiz edildi ve istatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak belirlendi. Sürekli değişkenlerde ortalama $\pm$ standart sapma, kategorik değişkenlerde sayı ve yüzde (%) şeklinde ifade edildi. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Shapiro-Wilk ve Kolmogorov-Smirnov testleri ile değerlendirildi ve normal dağılım göstermediği tespit edildi. Bu nedenle, gruplar arası karşılaştırmalarda Mann-Whitney U Testi ve ilişki analizlerinde Spearman Korelasyon Analizi kullanıldı.

Bulgular

RTEÜ Diş Hekimliği Fakültesinde öğrenim gören 95 öğrenciye ait yaş ortalaması 19,42 ve standart sapması 1,07 olarak bulundu. Öğrencileri yaş aralığı 18 ile 22 arasında değişti. Yaşa bağlı histogram grafiği Şekil 1'de verildi.

Cinsiyete göre dağılıma baktığımızda katılımcıların % 40'ı erkek katılımcılardan, % 60'sı ise kadın katılımcılardan oluştu. Cinsiyete bağlı pasta dilimli grafiği Şekil 2'de verildi.

Kaygı skoru bakımından katılımcıların ortalaması 45,95 ve standart sapması 12,6 olarak hesaplandı. Kaygı skoru Aralığı 27 ile 84 puan arasında değişti. Kaçınma skoru bakımından katılımcıların ortalaması 44,71 ve standart sapması 12,1 olarak hesaplandı. Kaçınma skoru Aralığı 25 ile 78 puan arasında değişti. Detaylı tanımlayıcı istatistikler Tablo 1'de sunuldu.

Tablo 2'ye göre kaygı skoru ve yaş değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki görülmedi (p -değeri=0,65). Benzer şekilde kaçınma skoru ve yaş değişkenleri arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki görülmedi (p -değeri=0,928).

Cinsiyete göre kaygı skoru ($p<0,001$) ve kaçınma skoru ($p<0,001$) bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık görüldü (Tablo 3). Kadınlarda kaygı ve kaçınma skoru erkeklere göre daha fazla olduğu görüldü.

Tartışma

Sosyal fobiye sahip kişiler, sosyal etkileşimler sırasında yoğun kaygı ve rahatsızlık yaşarlar. Bu durum kişilerin çalışma hayatını, eğitimlerini, birlikteliklerini ve toplumsal etkileşimlerle başa çıkmalarını zorlaştırabilir⁷. Sosyal fobi araştırmaları, bu bireylerin yaşam kalitesini artırmaya yönelik etkili tedavi ve destek yöntemlerinin geliştirilmesine katkı sağlayabilir. Özellikle üniversite öğrencileri arasında, kadınlarda daha yaygın görülen sosyal fobi, yalnızca yaşam kalitesini düşürmekle kalmaz, aynı zamanda önemli psikolojik etkiler de yaratabilir⁸. Öğrenciler arasında sosyal fobinin yayılması zamanla artabilir, bu nedenle bu soruna erken müdahale edilmesi önemli bir toplumsal meseledir. Ayrıca sosyal fobinin yayılmasını önlemek ve psikolojik etkilerini azaltmak için karar vericilere, yetkililere ve psikolojik açıdan uzman kişilere özel programlar yürüterek farkındalık yaratmalarını ve hasta ruh sağlığı alanında uzman kişiler tarafından tedavi etmeleri gerekebilmektedir⁹.

Kaygı ve kaçınma kişinin yaşına, cinsiyetine, sosyal çevre koşullarına ve sosyoekonomik, kültürel yapısı gibi faktörlere bağlı olarak değişiklik gösterebilen psikolojik bir durumdur. Yaptığımız bu çalışmada RTEÜ Diş Hekimliği Fakültesi dönem 1 öğrencilerinde kaygı ve kaçınmanın, yaş ve cinsiyet ile ilişkisi ölçüldü. Bu çalışmada dönem 1 öğrencilerinde yaş aralığı 18-22 arasında değişen 95 öğrenciye uyguladığımız Liebowitz Testinin sonuçlarına göre kaygı ve kaçınmanın yaş değişkenine göre anlamlı bir ilişkisi bulunmadı. Test uygulamasının yapıldığı grup standardize olduğu için yaş ortalamasının homojen olduğu görülmüş ve kaygı, kaçınma faktörleri ile ilgili anlamlı fark bulunmadı. %40 erkek %60 kadın katılımcıların olduğu testin diğer değişkeni olan cinsiyet faktöründe ise kaygı ve kaçınma skoru arasında anlamlı ilişki bulundu. Bu skorun kadınlarda daha fazla olduğu bulundu.

Yapılan önceki çalışmalarda üniversite okuyan kadınların umutsuzluk, gelecek kaygısı ve geleceğe yönelik beklentileri erkeklere göre daha fazladır¹⁰. Kadınlarda bu oranın fazla

olmasının nedeni kadınların erkeklere göre daha duygusal olması ya da biyolojik sebeplerle açıklanabilir. Kadınlardan duygusal zekâ ve empati gibi sosyal becerilerde daha yüksek performans beklenir. Bu, kadınların toplumsal ilişkilerde daha dikkatli ve duyarlı olmalarını gerektirir, ancak aynı zamanda yüksek beklentilerin yarattığı baskılar da sosyal kaygıyı artırır. Kadınlar, sosyal durumlarda olumsuz bir değerlendirme korkusu yaşadıklarında, bu kaygıyı gidermek için daha fazla kaçınma davranışı sergileyebilirler¹¹.

Kadınların sosyal fobiye daha yatkın olmalarının birkaç olası nedeni daha vardır. Araştırmalar, kadınların daha fazla duygusal zekâ ve empatiye sahip olmaları, daha yüksek kaygı seviyeleri ve sosyal beklentiler nedeniyle bu durumu daha fazla yaşadıklarını öne sürmektedir¹². Sosyal fobi, genellikle kişilerin olumsuz değerlendirilme korkusu ve sosyal etkileşimlerde aşırı kaygı hissetmeleriyle tanımlanır. Kadınların bu kaygıyı daha yoğun yaşadığına dair bulgular mevcuttur¹³.

Sonuç

Diş Hekimliği dönem 1 kadın öğrencilerinin sosyal fobi ve kaçınma sorunu erkek öğrencilere göre daha yüksektir. Öğrencilerin sosyal fobi ve kaygı seviyesi de yaşa göre ise anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Bu konuda terapi ve destek grupları kadın öğrencilere yönelik daha etkili yardımlar sağlayabilir. Diş hekimliği okuyan kadın öğrencilerin sosyal fobi ile başa çıkma konusunda toplumsal normları ve cinsiyet temelli baskıları aşmak, kadınların daha sağlıklı ve tatmin edici bir yaşam sürmelerini sağlayabilir.

Araştırma Etiği: Çalışmanın öğrenciler üzerinde uygulanabilmesi için RTEÜ Tıp Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan onay alındı. Ayrıca öğrencilerden bilgilendirilmiş gönüllü onam formu alındı.

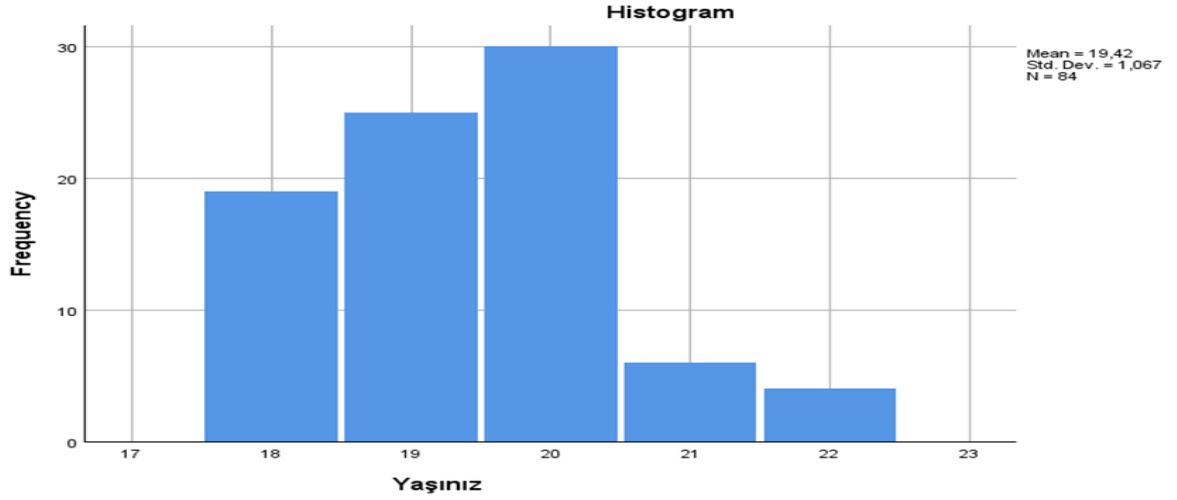
Çıkar Çatışması: Yazarların herhangi bir çıkara dayalı ilişkisi yoktur.

Finansman: Bu çalışma TUBİTAK 2209-A (öğrenci projesi) ile desteklenmiştir. Proje No: 1919B012315171

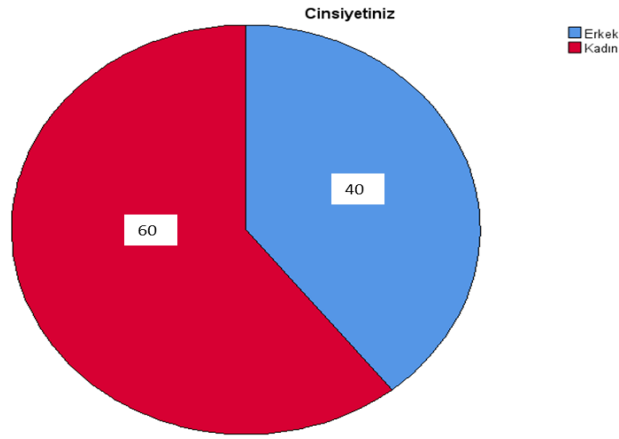
Kaynaklar

- 1- Rasouli, S., Gupta, G., Nilsen, E., & Dautenhahn, K. (2022). Potential applications of social robots in robot-assisted interventions for social anxiety. *International Journal of Social Robotics*, 14(5), 1-32.
- 2- Yuan, C., Zhang, C., & Wang, S. (2022). Social anxiety as a moderator in consumer willingness to accept AI assistants based on utilitarian and hedonic values. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 65, 102878.
- 3- Egbe, C. I., Ugwuanyi, L. T., Ede, M. O., Agbigwe, I. B., Onuorah, A. R., Okon, O. E., & Ugwu, J. C. (2023). Cognitive behavioural play therapy for social anxiety disorders (SADS) in children with speech impairments. *Journal of Rational-Emotive & Cognitive-Behavior Therapy*, 41(1), 24-44.
- 4- Verma, P., & Shukla, A. managing social anxiety disorder in pregnant woman through cognitive behavioural therapy: a case study. *Journal of Indian*, 9.
- 5- Liebowitz, Michael R., et al. "Social phobia: Review of a neglected anxiety disorder." *Archives of general psychiatry* 42.7 (1985): 729-736.
- 6- Soykan, Çiğdem, Halise Devrimci Özgüven, and Tülin Gençöz. "Liebowitz social anxiety scale: the Turkish version." *Psychological Reports* 93.3_suppl (2003): 1059-1069.
- 7- Halldorsson, B., Waite, P., Harvey, K., Pearcey, S., & Creswell, C. (2023). In the moment social experiences and perceptions of children with social anxiety disorder: A qualitative study. *British Journal of Clinical Psychology*, 62(1), 53-69.
- 8- Melkam, M., Segon, T., & Nakie, G. (2023). Social phobia of Ethiopian students: meta-analysis and systematic review. *Systematic Reviews*, 12(1), 41.
- 9- Alsaraireh, F., Althnaibat, H., Leimoon, H., Al-Mrayat, Y., & Al Dalaeen, R. (2023). The Psychological Effects of Social Phobia on Undergraduate Students in the south of Jordan. *Journal of Population Therapeutics and Clinical Pharmacology*, 30(8), 367-377.
- 10- Odacı, H., & Çelik, Ç. B. (2017). Internet dependence in an undergraduate population: the roles of coping with stress, self-efficacy beliefs, and sex role orientation. *Journal of Educational Computing Research*, 55(3), 395-409.
- 11- Arslan, Z., Emre, O., Varlıklöz, K., Keskinkılıç, A. U., Alagöz, N., & Akto, S. (2022). Türkiye’de sosyal kaygı ve sosyal fobi ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Scientific Educational Studies*, 6(2), 278-305.
- 12- Christov-Moore, L., Simpson, E. A., Coudé, G., Grigaityte, K., Iacoboni, M., & Ferrari, P. F. (2014). Empathy: Gender effects in brain and behavior. *Neuroscience & biobehavioral reviews*, 46, 604-627.
- 13- Kessler, R. C., McGonagle, K. A., Zhao, S., Nelson, C. B., Hughes, M., Eshleman, S., ... & Kendler, K. S. (1994). Lifetime and 12-month prevalence of DSM-III-R psychiatric disorders in the United States: results from the National Comorbidity Survey. *Archives of general psychiatry*, 51(1), 8-19.

Şekil 1. Yaşa göre histogram grafiği



Şekil 2. Cinsiyete bağlı pasta dilimli grafik



Tablo 1. Tanımlayıcı istatistikler

Değişken	Range	Tanımlayıcı İstatistik
Yaş	18-22	19.42±1.07
Cinsiyet	Erkek/Kadın	38 (% 40.0) / 57 (% 60.0)
Kaygı Skoru	27-84	45.95±12.6
Kaçınma Skoru	25-78	44.71±12.1

Tablo 2. Yaşa göre kaygı skoru ve kaçınma skoru anlamlılık sonuçları

Değişken	Kaygı Skoru		Kaçınma Skoru	
	Spearman Rho	P-değeri	Test İstatistiği	P-değeri
Yaş	0.05	0.65	-0.01	0.928

Tablo 3. Cinsiyete göre kaygı skoru ve kaçınma skoru anlamlılık sonuçları

Değişken	Kaygı Skoru		Kaçınma Skoru	
	Test İstatistiği	P-değeri	Test İstatistiği	P-değeri
Cinsiyet	92478	<0,001*	63172	<0,001*

*Man-Whitney U Testi